

บทที่ 1

บทนำ

ที่มาและความสำคัญ

สื่อมวลชนเป็นผลผลิตจากความพยายามของมนุษย์ ที่สื่อสารไปถึงคนจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว เป็นการสนองความต้องการส่วนหนึ่งที่สำคัญของมนุษย์ที่ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม นั่นคือ ความต้องการที่จะสื่อสารเพื่อแลกเปลี่ยนถ่ายทอดข่าวสาร และประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อให้ความเป็นอยู่ของมนุษย์ในสังคมราบรื่น อบอุ่น มั่นคงและปลอดภัย

ในสภาพการณ์ทางสังคม สื่อมวลชนนับว่ามีบทบาทต่อการพัฒนาประเทศและการดำเนินชีวิตในปัจจุบันอย่างมาก ความเจริญเติบโตของสื่อมวลชน อาศัยพื้นฐานความเจริญก้าวหน้าของเทคโนโลยีเป็นสำคัญ แต่แรงผลักดันที่สำคัญยิ่งกว่าก็คือ การพัฒนาของระบบสังคมสมัยใหม่ ความยุ่งยากซับซ้อนของปัญหาที่เผชิญหน้ามนุษย์ในปัจจุบัน ตลอดจนการเปลี่ยนแปลงระบบความสัมพันธ์ระหว่างกันของสมาชิกในสังคมสมัยใหม่ ทำให้สื่อมวลชนก้าวเข้ามามีบทบาทอย่างสำคัญมากต่อสังคมในยุคปัจจุบันนี้

ฮาโรลด์ ลาสเวลล์ (Lasswell, อ้างถึงใน กิตติมา สุรสนธิ, 2548, น. 113) ได้กล่าวถึงบทบาทและหน้าที่ของสื่อมวลชนว่ามีอยู่ 3 ประการ คือ 1. หน้าที่ในการสังเกตการณ์และรายการสภาพแวดล้อมทางสังคม (Surveillance of the Environment) 2. หน้าที่ในการประสานสัมพันธ์ส่วนต่าง ๆ ของสังคมให้รวมตัวกันอยู่ได้ (Correlation of the Different parts of Society in Responding to Environment) หน้าที่ในการถ่ายทอดมรดกทางสังคม (Transmission of Social Heritage from one Generation to the next) นอกจากนี้หน้าที่ 3 ประการนี้แล้ว วิลเบอร์ แชมมส์ และ ชาร์ลส์ อาร์ไรท์ ได้เพิ่มเติมหน้าที่ประการที่ 4 ของสื่อมวลชนไว้อีกหนึ่งประการหนึ่งคือ หน้าที่ให้ความบันเทิง (Education Function)

เมื่อพิจารณาถึงความสำคัญบทบาทหน้าที่ของสื่อมวลชน 4 ประการดังกล่าวข้างต้นต่อสังคมในปัจจุบัน โดยเริ่มจากหน่วยที่เล็กที่สุดในสังคม คือ ครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากที่สุดในการเช่นเดียวกัน ในฐานะหน่วยที่ช่วยเชื่อมโยงชีวิตบุคคลให้มีเสถียรภาพทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ให้เป็นศูนย์รวมแห่งความรักและความเข้าใจ เป็นที่ที่ท้าทาย ๆ ชีวิตที่มาร่วมตัวกันอยู่ในชุมชนเล็ก ๆ นั้นมีความผูกพันและเต็มไปด้วยความรัก ครอบครัว จึงถือเป็นสถาบันพื้นฐานในการสร้างความมั่นคงให้กับสถาบันอื่น ๆ ต่อไปเป็นจุดศูนย์กลางของสังคม เป็นแหล่ง

พัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่ทำให้คนเป็นคนได้อย่างสมบูรณ์ ทั้งยังเป็นเครื่องบ่งชี้ถึงความเจริญทางประเทศชาติ และหากสถาบันครอบครัวเกิดการสั่นคลอน ก็ย่อมที่จะส่งผลกระทบไม่เพียงแต่บุคคลในครอบครัวเท่านั้น แต่ยังสามารถส่งผลกระทบต่อชุมชน สังคมและประเทศชาติในที่สุดนอกจากครอบครัวในปัจจุบันจะมีปัญหาต่อการหย่าร้างแล้ว ยังมีปัญหาบางอย่าง เช่น การอบรมบ่มนิสัย ความใกล้ชิด ความรัก ความอบอุ่น ความเข้าใจระหว่างวัย ความสำนึกในหน้าที่ของการเป็นสามีภรรยาที่ดี และความมั่นคงในชีวิตก็นับว่าเป็นส่วนที่ช่วยลดปัญหาที่รุมเร้าครอบครัวไทยอยู่ในขณะนี้ท่ามกลางความสั่นคลอนของสถาบันครอบครัว

แต่สิ่งหนึ่งที่ยังสามารถช่วยลดปัญหาและช่วยกระชับความสัมพันธ์ในครอบครัวให้ใกล้ชิดกันมากขึ้นนั่นก็คือสื่อมวลชนนั่นเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อโทรทัศน์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหนึ่งในบรรดาองค์ประกอบอีกเป็นจำนวนมากที่อยู่ร่วมในกระบวนการการสร้างความสัมพันธ์อันดีในครอบครัว โทรทัศน์มิใช่ปัจจัยหลักเพียงปัจจัยเดียว แต่สิ่งสำคัญก็คือ โทรทัศน์จะได้รับการพัฒนาต่อไปอีกมากในอนาคต ทั้งทางด้านคุณภาพและปริมาณ สื่อมวลชนจึงควรใช้ความรู้ ความสามารถ นำโทรทัศน์มาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่อผู้ชมให้มากที่สุด ดังจะเห็นได้จากรายการโทรทัศน์ต่าง ๆ มากมายที่เป็นเสมือนจุดศูนย์รวมของคนในครอบครัว ให้นั่งหน้าจอโทรทัศน์กันอย่างพร้อมเพรียงและพูดคุยกันด้วยภาษาเดียวกัน

หนึ่งในหลาย ๆ รายการโทรทัศน์ในบ้านเรามีรายการ ประเภทรายการครอบครัวสอดแทรกอยู่ด้วย โดยรายการเหล่านี้จะอยู่ภายใต้แนวความคิดที่ว่าต้องการสร้างและให้ความสำคัญกับสมาชิกทุกคนในครอบครัว ซึ่งนับวันจะเกิดปัญหาและช่องว่างภายในครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ทำให้รายการเหล่านี้ได้เข้ามาเติมเต็มเวลาบางช่วงที่ขาดหายไป เพื่อให้ทุกคนได้เห็นถึงความสำคัญของคนและกันมากยิ่งขึ้น

ทั้งนี้ การทำหน้าที่และสะท้อนบทบาทของสื่อในหลายปีที่ผ่านมารายการโทรทัศน์ประเภทส่งเสริมสถาบันครอบครัวเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก จากการสำรวจตามเกณฑ์ของมูลนิธิเครือข่ายเฝ้าระวังและสร้างสรรค์สื่อพบว่าในปี 2552 สื่อมวลชนได้พยายามสร้างสรรค์รายการประเภทส่งเสริมสถาบันครอบครัวทั้งสิ้นจำนวน 11 รายการ ซึ่งมีรูปแบบการนำเสนอรายการที่แตกต่างกันออกไป โดยมีเพียงบางรายการหรือบางองค์กรผู้ผลิตรายการเท่านั้นที่ประสบความสำเร็จในการสร้างสรรค์รายการ เพื่อครอบครัวอย่างแท้จริง ซึ่งรายการครอบครัวเดียวกัน ผลิตรายการโดยสำนักรายการและสร้างสรรค์รายการของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย เป็นรายการประเภทสารประโยชน์ส่งเสริมสถาบันครอบครัว รูปแบบรายการสนทนา (Talk) เรื่องราวของความรัก ความอบอุ่นภายในครอบครัว ได้เริ่มต้นออกอากาศ ในเดือนมีนาคม พ.ศ. 2551 ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาได้มีการปรับเปลี่ยนและพัฒนารูปแบบรายการอย่างต่อเนื่อง เนื่องด้วยการที่จะผลิตรายการโทรทัศน์ให้

ประสบความสำเร็จจึงต้องประกอบไปด้วยส่วนประสมต่าง ๆ มากมาย ทั้งในด้านการบริหารองค์กร การจัดการด้านบุคลากร งบประมาณ กระบวนการผลิตรายการ ที่มีประสิทธิภาพภายใต้ผู้บริหาร และทีมงานที่มีความสามารถ ทั้งการดำเนินงานในสายสื่อสารสารมวลชน ยังต้องพิจารณาถึง สภาพปัจจัยภายในและภายนอกเข้ามาเกี่ยวข้องในการดำเนิน เพื่อให้ทำหน้าที่สื่อสารมวลชนได้อย่างเต็มที่ ในการส่งเสริมสถาบันครอบครัว ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาสังคม จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจว่า การบริหารการผลิตรายการครอบครัวเดียวกันของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ภายใต้องค์กรสื่อสารสาธารณะมีลักษณะอย่างไรรวมถึงปัจจัยภายในและภายนอกที่ส่งผลต่อการบริหารการผลิตรายการ กระบวนการผลิตรายการ เพื่อนำไปแนวทางในการบริหารการผลิตรายการประเภทส่งเสริมสถาบันครอบครัวต่อไป

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารการผลิตรายการโทรทัศน์ รายการครอบครัวเดียวกันของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการบริหารการผลิตรายการครอบครัวเดียวกันของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย
3. เพื่อศึกษากระบวนการผลิตรายการครอบครัวเดียวกัน ของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย

ขอบเขตการศึกษา

การศึกษาเรื่อง การบริหารการผลิตรายการครอบครัวเดียวกันของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ได้ทำการศึกษาข้อมูลจากการสัมภาษณ์กลุ่มผู้บริหารและทีมงานรายการ ครอบครัวเดียวกัน เอกสารที่เกี่ยวข้องและการสังเกตการณ์ โดยมีระยะเวลาในการศึกษาตั้งแต่เดือนธันวาคม 2552-มีนาคม 2553

นิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้อง

การบริหารการผลิตรายการครอบครัวเดียวกัน หมายถึง การบริหารการผลิตรายการโทรทัศน์ รายการครอบครัวเดียวกันของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ในส่วนการผลิตรายการโดยใช้หลักและวิธีการบริหารแบบ POSDCORB

ปัจจัยภายในองค์กร หมายถึง องค์ประกอบภายในสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการครอบครัวครัวเดียวกัน ได้แก่ ด้านการจัดการองค์กร ความสามารถทางวิชาชีพของบุคลากร เทคโนโลยีในการผลิตรายการ เป็นต้น

ปัจจัยภายนอกองค์กร หมายถึง องค์ประกอบภายนอกสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการผลิตรายการครอบครัวครัวเดียวกัน ได้แก่ แหล่งข้อมูล เหตุการณ์และวัฒนธรรม เศรษฐกิจ สังคมและการเมือง สภาวะการแข่งขัน กฎหมาย เป็นต้น

กระบวนการผลิตรายการครอบครัวครัวเดียวกัน หมายถึง ขั้นตอนการผลิตรายการโทรทัศน์ ซึ่งมีอยู่ 4 ขั้นตอนด้วยกัน ดังนี้ การผลิตรายการ (Preproduction Planning) ขั้นตอนเตรียมการผลิต (Setup and Rehearsal) ขั้นตอนผลิตรายการ (Production) ขั้นตอนหลังผลิตรายการ (Post production)

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบแนวทางการบริหารงาน ด้านการวางแผน การจัดการองค์กร การบริหารงานบุคคล การสั่งการ การประสานงาน การทำรายงาน ตลอดจนงบประมาณ ในผลิตรายการครอบครัวครัวเดียวกันสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย
2. ทำให้ทราบถึงปัจจัยภายในและภายนอกที่มีผลทั้งในแง่บวกและแง่ลบต่อการบริหารงานการผลิตรายการครอบครัวครัวเดียวกันของสถานีโทรทัศน์ทีวีไทย
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารการผลิตรายการโทรทัศน์ประเภทส่งเสริมสถาบันครอบครัวต่อไป